

Nr 150.

Av fröken **Wellin**, *angående telegrafexpeditörers och förste telegrafexpeditörers inplacering i lönegrad.*

Det förslag till ordnande av de kvinnliga befattningshavarnas avlöningsförhållanden och däri gjorda inplacering av de nuvarande kvinnliga befattningarna å den gemensamma löneplanen, som av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen, grundar sig på alternativ I i en inom finansdepartementet uppgjord promemoria i ämnet. Detta alternativ är i sin ordning byggt på den s. k. kvantitativa inplaceringsmetoden, vilken i sig innehåller den grundtanken, att inplaceringen skall över hela linjen ske till sådana lönegrader, att löneställningen bliver i det väsentliga oförändrad.

Den andra i promemorian ifrågasatta metoden, den kvalitativa, vilken likaledes av Kungl. Maj:t prövats men ansetts icke böra komma till tillämpning, avser en inplacering till sådana lönegrader, i vilka manliga befattningar med i huvudsak samma eller motsvarande arbetsuppgifter äro till finnas.

Vid avgivande av infortrat yttrande över förenämnda promemoria har telegrafstyrelsen — liksom ock kommunikationsverkens lönenämnd — utgått från den tämligen naturliga förutsättningen, att ordnandet av de kvinnliga befattningshavarnas lönefråga skulle ske enligt *endera* av de ifrågasatta vittskilda linjerna, vilka ju onekligen var för sig innehålla en klar och ren princip, och att någon sammanblandning eller kompromiss mellan de båda systemen icke skulle komma i fråga.

De båda nämnda myndigheterna ha därför vid behandlingen av promemorians alternativ I såsom en följd av rent matematiska avvägningar mellan olika lönelägen förordat vissa lägre placeringar än de i promemorian ifrågasatta.

Föredragande departementschefen har observerat detta och uttalar med anledning därav (prop. sid. 140), att dessa myndigheters yttranden beträffande de särskilda befattningarnas inplacering enligt den kvantitativa metoden icke giva någon egentlig ledning för bedömande av sådana på inplaceringen inverkan omständigheter, som äro att hänföra till befattningarnas art och beskaffenhet.

Icke desto mindre har i det omedelbart på detta yttrande följande detaljerade förslaget till inplacering av de särskilda kvinnliga befattningarna telegrafstyrelsens yttrande angående promemorians alternativ I och däri förordade lägre placeringar åberopats till stöd för departementschefens åsikt i vissa punkter. Då departementschefens förslag emellertid, enligt lämnad uppgift (prop.

sid. 140) tillkommit under samtidigt hänsynstagande till befattningarnas betydelse inbördes ur synpunkten av fordrade kvalifikationer och göromålens art, hade det varit riktigare, att vid berörandet av denna sida av saken uppmärksamhet i stället ägnats åt telegrafstyrelsens yttrande över alternativ II, vilket yttrande uppenbarligen innehåller ett bedömande av befattningarna ur synpunkten av deras kvalitativa värde.

Vad speciellt beträffar telegrafisterna vid telegrafverket — i Kungl. Maj:ts förslag benämnda telegrafexpeditörer — synes vid dessas inplacering i 11:e lönegraden, d. v. s. en lönegrad lägre än den i lönehänseende närmast jämförbara befattningen radiotelegrafist, vederbörlig hänsyn till befattningarnas inbördes värde samt fordrade kvalifikationer och göromålens art *icke* hava tagits. Ser man till den fordrade bokliga utbildningen, kräves för anställning såsom telegrafist lägst realskoleexamen, för radiotelegrafist endast folkskoleutbildning. Radiotelegrafistens fackutbildning bibringas honom vid en 6 å 7 månaders kurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt, medan telegrafistens fullständiga utbildning tager omkring 3 gånger denna tid i anspråk. För klargörande av arten av det arbete, telegrafisterna hava att utföra, förtjäna citeras följande delar av en nyligen av vederbörande personalorganisation till telegrafstyrelsen ingiven skrivelse, vilken föranletts av en utav generalpoststyrelsen i dess yttrande över finansdepartementets promemoria uppdragen jämförelse mellan telegrafisternas och de kvinnliga postexpeditörernas utbildning och arbetsuppgifter.

»Telegrafisten har först och främst att handhava mottagning, vidarebefordring av och avlämning av telegram. Samtliga dessa moment fordra emellertid av telegrafisten åtskilligt mera än vad orden i och för sig innebära. Mottagningen innefattar nämligen också telegrammens granskning till innehåll och form efter reglementens och instruktioners bestämmelser, fastställande av telegrammens avfattning å klart språk, code eller chiffer, utrönande i förekommande fall av lämpligaste adresstation, undersökning, beträffande utländska telegram, att icke innehåll eller form strider mot adress- eller transitlandens förordningar rörande telegramväxlingen, utfinnande av lämpligaste och snabbaste via'n, samt vidare avgiftsberäkning, vilken ifråga om vissa slag av telegram (såsom radio) är mycket invecklad. En mycket stor del av telegrammen intefoneras från de stora affärskontoren och äro avfattade på allehanda språk. Dessa telegrams snabba och riktiga mottagande ställer stora anspråk på telegrafisten ifråga om språkkunnighet, uppfattning och omdöme, ty varje bokstav och varje siffra måste uppfattas snabbt och återgivas korrekt.

Och mottagningen är dock en mycket obetydlig och jämförelsevis enkel detalj i telegrafistens arbete.

Telegrafisterna hava vidare numera till en viss del övertagit det arbete vid de direkta internationella trådförbindelserna, som tidigare bestritts helt och hållet av telegrafassistenter. Detta har kunnat ske tack vare snabbskriftsystemets maskinella fullkomning. För att kunna sköta detta arbete måste

emellertid de telegrafister, som uttagits därtill, lära sig — låt vara rent praktiskt — åtskilliga av dessa snabbskriftsystems egenartade och delvis rätt invecklade arbetsmetoder.

Vid telegrafverket hava ungefär hälften av de självständiga stationerna kvinnliga föreståndare (telegrafkommisarijer). Såsom dessas biträden å telegrafsidan äro anställda telegrafister. Dessa telegrafister äro stationsföreståndarens ställföreträdare och måste till mycket stor del, ja å flertalet stationer under större delen av sin dagliga arbetstid vara stationsföreståndarens behjälpliga med alla de olika arbeten, som höra till stationens ekonomiska förvaltning och dagliga skötsel. De skola ock under föreståndarens semester och övriga ledigheter på egen hand förestå stationen. Av denna anledning måste telegrafisterna utbildas i stationsföreståndaregöromål, dels praktiskt och dels teoretiskt. Vid särskilda utbildningskurser, förlagda till undervisningsanstalten, erhålla de — i den mån de finnas vara i behov därav — en grundlig praktisk och teoretisk utbildning i stationsförvaltning, vari även ingår kännedom om linjemateriel (de kvinnliga stationsföreståndarna handhava nämligen å en del stationer även det tekniska underhållet av apparater och ledningar inom sitt område) samt teknik, statistik och telefonövervakning.

Avfattningen av tjänstetelegram till in- och utländska stationer, services taxés etc. får telegrafisten självständigt ombesörja. Detta kräver jämte god språkbehandling en ingående kännedom ej blott om inländska utan ock om internationella författningar rörande trafiken.»

Den skrivelse, varur utdrag här meddelats, har av telegrafstyrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t med eget yttrande, vari de lämnade uppgifterna till alla delar vitsordats.

Telegrafstyrelsen har ock i sitt yttrande till Kungl. Maj:t över alternativ II i finansdepartementets promemoria förordat inplacering av telegrafisterna i en lönegrad, som svarar mot 13:e lönegraden i den av Kungl. Maj:t nu framlagda löneplanen, medan radiotelegrafisterna komma att befinna sig i 12:e lönegraden.

Förste telegrafisterna äro med få undantag anställda såsom föreståndare för filialtelegrafstationer eller såsom gruppchefer å de största telegrafstationerna och utöva där ett omfattande befäl. Exempelvis må nämnas, att i telegramrummet (expedition för in- och uttelefonering av telegram) å rikets största telegrafstation (Stockholm) övervakningen och den omedelbara ledningen av arbetet bestrides av en förste telegrafist å vakt. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle dessa befattningshavare jämsställas med radiotelegrafisterna. Någon som helst hänsyn till befattningarnas inbördes betydelse kan därvid icke hava tagits. Telegrafstyrelsen har i sitt nyss berörda förslag till kvalitativ inplacering hänfört förste telegrafistbefattningen till 15:e lönegraden, d. v. s. i bredd med telegrafassistent och tre lönegrader högre än radiotelegrafist. Att denna placering icke är för hög, är uppenbart.

Då Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till ordnande av de kvinnliga befatt-

ningshavarnas lönefråga icke konsekvent följer den kvantitativa inplaceringsmetoden, och då departementschefens förenämnda uttalande, att ett kvalitativt hänsynstagande ägt rum, kan befaras få till följd, att den inplacering, som må bliva av riksdagen beslutad på grundval av Kungl. Maj:ts förslag, kommer att tolkas såsom ett genomtänkt och rättvist uttryck för de manliga och kvinnliga befattningarnas inbördes betydelse och giver anledning till förväxling mellan formella och verkliga tjänstemeriter vid tjänstetillsättningar och andra liknande tillfällen, finner jag rättvisa och billighet kräva, att telegrafisterna givas en löneställning, som åtminstone icke är lägre än den, som radiotelegrafisterna för närvarande intaga, samt att förste telegrafisterna placeras i sådan lönegrad, som verkligen motsvarar deras högt kvalificerade arbete.

Enligt vad jag under hand inhämtat, skulle en uppflyttning av telegrafisterna till 12:te lönegraden innebära en merkostnad netto utöver Kungl. Maj:ts förslag av i runt tal 115,000 kr. pr år och förste telegrafisternas uppflyttning till 15:e lönegraden en merkostnad av cirka 26,500 kr. pr år.

Under hänvisning till ovanstående motivering får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att telegrafexpeditör vid telegrafverket inplaceras i 12:te samt förste telegrafexpeditör i 15:de lönegraden enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 2 till riksdagen angående vissa ändringar vid postverket, telegrafverket, statens järvägar och statens vattenfallsverk m. m.

Bertha Wellin.

I motionen instämmer

Agda Östlund.